

[Home](#) / [Dosje](#) / [Filmski Plakat U Hrvatskoj \(1.\) – Doba Prije Trailera](#)

DOSJE, FILM / 01/09/2025

Filmski plakat u Hrvatskoj (1.) – doba prije trailera

S izložbe u NSK 2017., foto: Nives Matijević

Autorski filmski plakat u Hrvatskoj ima više od stotinu godina dugu povijest, no do danas nije napravljen sustavan i cjelovit pregled ovog segmenta hrvatske likovne baštine niti je dosad organizirana neka retrospektivna izložba na ovu temu; filmski povjesničar i arhivist Mato Kukuljica (1941.-2009.), osnivač Hrvatske kinoteke, predlagao je izradu monografije hrvatskog filmskog plakata, ali to se do danas nije dogodilo, a njega je samog iznenadna smrt u tome onemogućila

Piše: **Nives Matijević**

U zadnjih nešto više od stotinu godina neki od najpoznatijih i najvažnijih hrvatskih slikara i dizajnera u nekoj su fazi svojih umjetničkih karijera stvarali među ostalim i filmske plakate. Stoga je neobično da do danas nije napravljen cjeloviti i sustavni pregled autorskog filmskog plakata u Hrvatskoj, niti možete pronaći ijedan stručni rad koji bi donio detaljnije podatke o ovom području hrvatske likovne umjetnosti, a nikada nije organizirana ni neka retrospektivna izložba koja bi prezentirala ovaj segment plakatne umjetnosti.

Vjerojatno su i sami slikari plakat nekad smatrali sporednim i manje vrijednim dijelom svog stvaralaštva. Jer u suštini, plakat i nije bio napravljen s idejom da traje, nego kao nešto potrošno, tiskano u mnogo primjeraka, čemu je svrha da privuče pažnju i prenese informaciju vrlo širokoj publici, a onda zastarijeva i biva zamijenjen novim plakatom.

Pokojni filmski povjesničar i arhivist **Mato Kukuljica** (1941.-2009.), osnivač i ravnatelj Hrvatske kinoteke, predlagao je da se izradi monografija hrvatskog filmskog plakata. Nažalost, do realizacije nikad nije došlo, a njega je samog iznenadna smrt onemogućila da ostvari taj za hrvatsku likovnu, ali i ukupnu umjetničku baštinu, vrlo važan projekt.

Prvi plakat je 1919. napravio Antonini

U međuvremenu, čak je i u Crnoj Gori, zemlji s nevelikom kinematografijom, 2019. objavljena monografija 'Crnogorski filmski plakat', autor koje je istaknuti crnogorski dokumentarist i autor kratkometražnih filmova, **Momir Matović**, ujedno i kolekcionar filmskih plakata. Matović je u svojoj monografiji među ostalim prezentirao filmske plakate koje su radili neki od najznačajnijih crnogorskih likovnih umjetnika i dizajnera među kojima su **Anton Lukateli** (1916.-1992.), **Aleksandar Aca Prijic** (1920.-1986.), **Božidar Bole Miloradović** (1934.), te **Boško Odalović** (1935.-2018.)

Oto Antonini: plakat za film 'Brišem i sudim'

Najstariji ilustrirani filmski plakat nekog hrvatskog autora datira iz 1919. godine, a riječ je plakatu za izgubljeni crno-bijeli nijemi film 'Brišem i sudim' **Arnošta Grunda** (1866.-1929.), a u produkciji Jugoslavija filma. Autor plakata je slikar i ilustrator, pionir grafičkog dizajna u Hrvatskoj **Oto Antonini** (1892.-1959.), koji se školovao u Zagrebu, a usavršavao u Sieni u Italiji. Plakat je izrađen je tehnikom litografije u boji, a odštampan u zagrebačkoj tiskari Rožankovski i drug, iskusnog grafičara **Vladimira Rožankowskog** rodom iz Krakowa, koji je još 1898. godine u Zagrebu osnovao svoj Kromolitografski zavod i tiskaru u Savskoj 27. Inače, film se snimao na Bledskom jezeru i u kanjonu Vintgar u Sloveniji, a Antonini je bio i scenograf filma. Plakat je izrađen za Olimp kino koje je se nekad nalazilo u Ilici 90, a čuva se u Grafičkoj zbirci Nacionalne i sveučilišne knjižnice (NSK) u Zagrebu.

Od sovjetskih do američkih mjuzikla

Iz razdoblja prije Drugog svjetskog rata u fundusu NSK čuva se i plakat za sovjetsku muzičku komediju 'Bogata nevjesta' iz 1937. godine, autor kojeg je arheolog, slikar i grafičar **Vladimir Miroslavljević** (1908.-1975.) i njegov Atelier Miroslavljević-Kocmut, poznatiji kao Atelier Tri. Miroslavljević je Atelier 1930. u Zagrebu zajedno s bratom **Zvonimirom**, primijenjenim grafičarom i suradnikom iz Zavoda Imago (koji je prethodio osnivanju Ateliera Tri), **Božidarom Kocmutom**, također slikarom i primijenjenim grafičarom. Atelier Tri je radio do 1941. godine i bio je u to doba najznačajniji reklamni zavod u zemlji.

Još dva Miroslavljevićeva filmska plakata čuvaju se u Muzeju za umjetnost i obrt (MUO): jedan je plakat za dokumentarni film 'Osvajači oceana – Bremen od prvog šarafa do puta u New York'. Film je posvećen njemačkom prekooceanskom brodu Bremen dovršenom 1929. godine, najbržem oceanlineru svoga doba, kojim su među ostalima putovali i **Winston Churchill, Marlene Dietrich, Henry Fonda i Cary Grant**. Prema dostupnim informacijama plakat je oblikovan između 1930. i 1935. Konceptija plakata donekle je neobična pošto perspektiva kao da je izvedena iz očišta osobe koja se nalazi u moru ispred broda. Na taj način ostvaren je dojam zastrašujuće monumentalnosti i snage broda, koji se jedino tako može suprotstaviti nepreglednom i neukrotivom prostranstvu oceana. Kolorit je sveden na četiri boje, već prokušanu kombinaciju crvene, plave, crne i bijele. Posebno je domišljato izveden tekstualni okvir – plava traka u dnu plakata – koja je istovremeno podloga za informativni tekst, te predstavlja more koje brod ploveći sječe.

Drugi je plakat oblikovan također u tri boje (crvena, plava, bijela) za 'monumentalni tonfilm' američki mjuzikl 'Captain of the Guard' iz 1930.-te godine, koji je za domaće tržište preimenovan u Marseljeza, jer se radnja događa u vrijeme francuske revolucije. Izrađen je u offset tehnici. Plakat je izveden korištenjem crvene, bijele i plave, boja Francuske, ali i Jugoslavenske zastave. Centralni motiv je stilizirana glava s frigijskom kapom, simbolom slobode, koji su nosili revolucionari tijekom Francuske revolucije, što je i tema filma. Glava je izvedena ambivalentno, tako da istovremeno podsjeća na lice revolucionarke koja pjeva, ali i na glavu malog djeteta dok plače, aluzija na rađanje nove države i društva.

Hrvatski postkubisti

Kustosica **Lada Kavurić**, koja je 1974. godine postavila prvu izložbu plakata u Zagrebu uopće, zapisala je tada kako je u to doba u Europi vrijeme djelovanja Cassandra, francuskog slikara, majstora plakata inspiriranog kubizmom, pa se i na plakatima hrvatskih autora toga doba mogla vidjeti ta postkubistička orijentacija. “Oblici postaju još sumarniji, bliski geometrijskim oblicima, obrisna krivuljna linija zamijenjena je oštrom reznom linijom. Boje i tekst su reducirani, najčešće prevladavaju dvije boje na plakatu...”.

Godine 1944. snimljen je prvi hrvatski dugometražni igrani film ‘Lisinski’, jedini igrani film koji je snimljen za vrijeme Drugog svjetskog rata u Hrvatskoj uopće. Posvećen je životu skladatelja Vatroslava Lisinskog kojeg je glumio **Branko Špoljar** (1914.-1985.), za koji je scenarij napisao **Milan Katić**, a režirao ga je **Oktavijan Miletić**, kojemu je to kao redatelju jedini igrani film. Film je proizveo Državni slikopisni zavod Hrvatski slikopis (Croatia film), osnovan 1942., godine.

Napravljena su dva ilustrirana plakata za ovaj film, na kojima nažalost nije čitljivo ime autora. Na plakatu koji se čuva u fundus NSK na sivoj je podlozi žuto-okker silueta samog Lisinskog u zanosu, a ispod njega su crne siluete dva mačevaoca i lik djevojke između njih.

Na drugom, smeđe-okker bijelom plakatu, je Lisinski za klavirom, a u gornjem lijevom uglu djevojka sa suncobranom koja za ruku drži muškarca, siluetu.

(objavljeno 27.8.2025.)

Linkovi na [drugi](#), [treći](#), [četvrti](#) i [peti](#) nastavak serijala

Novinarski projekt ‘Filmski plakat u Hrvatskoj – doba prije trailera’ realiziran je u okviru programa poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije (AEM)

← Bernardin poziv na veganstvo i nova kampanja nastala u utočištu za životinje (PROMO)

Hina prepuštena Siniši Kovačiću, aferama opterećenom bivšem uredniku Hrvatske katoličke mreže →

RELATED POSTS

DOSJE, FILM

Filmski plakat u Hrvatskoj – doba prije trailera (5.) Ivanišević, Arsovski i Ilić, autori plakata koji se pamte

30/11/2025

FILM

Filmski plakat u Hrvatskoj – doba prije trailera (4.) Kim, Willy i Lehner, majstori koji su obilježili 1950.-te i 1960.-te

29/11/2025

DOSJE, FILM

Filmski plakat u Hrvatskoj – doba prije trailera (3.) Bis, Faist i Vulpe izvučeni iz zaborava tek u 21. stoljeću

27/11/2025

DOSJE

Filmski plakat u Hrvatskoj – doba prije trailera (2.) Era partizana na filmskim plakatima

01/10/2025

DOSJE

Plitvička jezera – neispričana povijest (6.): Partizanska ženska četa, krvavi Uskrs '91. i građevinsko mahnitiranje

30/11/2024

DOSJE

Ludi za lovom (5.) Budor taji na što Lovački savez troši 13,4 milijuna eura godišnje, tko sada vozi Dečakovu limuzinu?

30/11/2024

Zagrebi je medijski portal Hrvatskog centra za istraživačko novinarstvo i slobodu medija (HRCIN).

OIB: 68800865154, MB: 04325532

IBAN: HR9823600001102458120

Glavni urednik: Saša Paparella

novinari:

Ratko Bošković

Miroslav Edvin Habek

Nives Matijević

HRCIN, Matije Divkovića 7, 10090 Zagreb

info@zagrebi.hr

Članke možete komentirati na našoj **Facebook stranici**.

Zagrebi i ostale projekte HRCIN-a možete donirat na ***linku***.